

เลขที่.....

ประโยศธรรมศึกษาชั้น[]ตรี [✓]โท []เอก ช่วงชั้น []ประถม [✓]มัธยม []อุดม

วิชา...เรียงความแก้กระทู้ธรรม.....

สอบในสนามหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

โย ปุพเพ กตกลยาโณ กตโต โณ นาวพุชฌติ

อตถา ตสส ปลุชชนติ เย โหนติ อภิปตติตา

ผู้ใด เมื่อผู้อื่นทำความดีต่อตน ทำประโยชน์ให้ในกาลก่อน

แล้วรู้คุณของเขา ประโยชน์ที่ผู้นั้นปรารถนาย่อมเจริญ

(ย่อหน้า ๑ นิ้ว)

บัดนี้ จักได้อธิบายขยายความแห่งพุทธศาสนสุภาษิตที่ยกขึ้นเป็นบทเบื้องต้นนั้นเพื่อเป็น

แนวทางแห่งการศึกษาและแนวทางแห่งการปฏิบัติ โดยสมควรแก่อัตภาพและธรรมเป็นลำดับไป

(ย่อหน้า ๑ นิ้ว)

ดำเนินความว่า

สมดังสุภาชิตที่มาใน สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ว่า

ยาทิสํ วปเต พีชํ ตาทิสํ ลภเต ผลํ

กल्याณการี กल्याณํ ปาปการี จ ปापกํ.

บุคคลหว่านพีชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น

ผู้ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้ผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้ผลชั่ว.

(ย่อหน้า ๑ นี้)

อธิบายความว่า ชาวนา เมื่อฤดูทำน่าย่อมไถและหว่านข้าวลงในนา เพราะมีน้ำหรือฝนตกต้องตาม

ฤดูกาล ข้าวที่หว่านไว้ก็เจริญงอกงามและออกรวง ฉนั้นใดผู้กระทำความดี คือกุศลธรรม ๓ อย่าง มี ๑. อโลภะ

ไม่เอากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตนเองในทางมิชอบ ๒. อโทสะ ความไม่คิดประทุษร้ายผู้อื่น หรือการกระทำให้

ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ๓. อโมหะ ไม่หลงงมงาย คือ เชื่อโดยความถูกต้อง เมื่อกระทำความดีตามที่กล่าวแล้ว

ผู้นั้นย่อมได้รับผลดี คือไม่ต้องกลัวเดือดร้อน เพราะกรรมที่ตนกระทำไว้ดี ผลที่ได้รับ คือความสุข ความสบาย

และมีสุคติ เป็นเบื้องหน้า แต่ผู้ที่กระทำความชั่ว คือ กรรมลามก หรือบาปกรรม เขาได้รับผลชั่วตามที่ได้

ประกอบกรรมทำชั่ว เป็นความทุกข์ความเดือดร้อนในโลกนี้ แม้ละจากโลกนี้แล้งก็ประสบกับความเร่าร้อนใน

อบายในสัมปรายภพต่อไป กรรมปัจจุบันเป็นกรรมดี ก็จะส่งเสริมกำลังของกรรมดีในอดีต ที่กำลังวังติดตามผู้ทำ

อยู่ให้สามารถส่งผลดีให้ปรากฏทันตาทันใจ กรรมปัจจุบันเป็นกรรมไม่ดี ก็จะส่งเสริมกำลังของกรรมไม่ดีในอดีต

ที่กำลังวังติดตามผู้ทำอยู่ให้สามารถส่งผลไม่ดีให้ปรากฏทันตาทันใจ ถ้า เชื่อ ถ้ากลัวนักหนา ว่าบ้านเมืองของเรา

จะเกิดมหันตภัยกัน เราเองได้พบได้เห็น ได้รับผลร้ายแรง แห่งมหันตภัยอันน่าสะพรึงกลัวนั้นด้วย ก็ขอให้เชื่อว่า

มีทางเดียวที่จะรอดพ้น คือต้องพร้อมเพรียงกันประกอบทำความดีที่ยิ่งใหญ่ ให้เต็มสติปัญญาความสามารถ

สมดังสุภาชิตที่มานิ สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถรคาถา ว่า

ชีวเตวาปิ สบฺปญฺโญ อปิ วิตตฺตปริกขยา

ปญฺญา ย จ อลาเภณ วิตตวาปิ น ชีวติ.

ถึงสิ้นทรัพย์ ผู้มีปัญญาก็เป็นอยู่ได้

แต่อับปัญญา แม้มีทรัพย์ ก็เป็นอยู่ไม่ได้.

(ย่อหน้า ๑ นี้)

อธิบายความว่า คนมีปัญญา คือคนที่มีความรู้ความฉลาดอยู่กับตัว เพราะเป็นคนดีที่ได้ยินได้ฟัง

วิทยาการต่างๆ มากมาย โดยมีความรู้ทั้งวิชาการทางโลกและวิชาการทางธรรม สามารถคิดเป็น ทำเป็น

แก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยความรู้ความฉลาดของตนเอง คนเช่นนี้ แม้จะเกิดมาไม่มีทรัพย์ หรือทรัพย์มีอยู่แล้วแต่

สูญหายไปด้วยภัยพิบัติต่างๆ เขาก็มีสติมั่นคง หันมาใช้ปัญญา คือ ความรู้ที่เขามีอยู่แล้วนั้น สร้างเนื้อสร้างตัว

ขึ้นมาได้อีก ฉะนั้นสุนทรภู่จึงกล่าวว่า มีความรู้อยู่กับตัวกลัวอะไร ชีวิตไม่พลดปลงคงได้ดี ส่วนผู้มีแต่ทรัพย์แต่

ขาดปัญญา ก็ไม่อาจจะรักษาทรัพย์เหล่านั้นให้มั่นคงถาวรอยู่ได้นาน เพราะเมื่อมีทรัพย์ก็ใช้ทรัพย์ไม่เป็น ทรัพย์

อันใดชำรุดก็ไม่มีปัญญาจะซ่อมแซม อันใดสูญหายก็ไม่ติดตามหามา คนเช่นนี้ แม้มีทรัพย์อยู่มากมายก็รักษาไว้

ไม่อยู่ลงท้ายก็กลายเป็นคนอัตคัดขัดสน ชีวิตลุ่มจมในที่สุด ฉะนั้น ระหว่างปัญญากับทรัพย์ แม้จะเป็นสิ่งจำเป็น

ทั้งสองอย่าง แต่ปัญญาช่วยบุคคลได้มากกว่าทรัพย์ภายนอก เพราะเป็นกุญแจไขไปสู่มนุษยสมบัติ สวรรค์สมบัติ

และนิพพานสมบัติได้ และปัญญานั้นเองก็จัดเป็นทรัพย์อีกชนิดหนึ่ง เรียกว่า ทรัพย์อันประเสริฐดังนี้.

(ย่อหน้า ๑ นี้)

สรุปความว่า

สมดังกระทู้พฐทษภษิตที่ยกไว้เป็นนึเชบตอเทศ ณ เปื่องตั้นนึน ว่า

อตตโนปี ปเรสญจ อตถาวโห ว ขนตโก

สคคโมกขคม มคค อารุโห โหติ ขนตโก.

ผู้มีขันติ ชื่อว่านำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนทั้งแก่ผู้อื่น

ผู้ที่มีขันติชื่อว่า เป็นผู้ขึ้นสู่ทางไปสวรรค์และนิพพาน.

ตั้งพรรณนามาด้วยประการฉะนี้

สมดังสุภาชิตที่มาใน สุดตันตปิฎก ขุททกนิกาย อัมมบท ว่า

อตตทตถ์ ปรตถณ พหุณาปี น หาปเย

อตตทตถมภิญญา สทตถปลุโต สียา.

บุคคลไม่ควรพลาประโยชน์ของตน เพราะประโยชน์ผู้อื่นแม้มาก

รู้จักประโยชน์ ของตนแล้ว พึงชวนชววยในประโยชน์ของตน.

(ย่อหน้า ๑ นี้)

อธิบายความว่า ถ้าพูดถึงประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็ประโยชน์ของตนประโยชน์ของผู้อื่น ก็ควรใส่ใจ

เหมือนกัน ถ้าดีที่สุดก็คือทำประโยชน์ทั้งของตนเองและของผู้อื่นด้วย สำหรับประโยชน์สูงสุดในพระศาสนา

คือการอบรมเจริญปัญญาเพื่อการดับกิเลสจนหมด แต่ก่อนจะถึงการดับกิเลส นั้นยังอีกยาวไกลมาก ต้องเริ่มตั้ง

แต่กุศลจิต ความเห็นถูกความเข้าใจถูกเสียก่อน ดังนั้นกุศลจิตจึงสำคัญในชีวิตประจำวัน ถ้าเราจะเสื่อมจากกุศล

เพื่อประโยชน์ของผู้อื่นไม่สมควรทำ เพราะกุศลจิตคือประโยชน์ของเรา แม้ว่าประโยชน์ของผู้อื่นจะมากเพียงใด

เราก็ไม่ควรเสียประโยชน์คือกุศลของตน ขณะที่จิตเป็นไปใน ทาน ศีล ภาวนา ขณะนั้น คือขณะที่เป็นประโยชน์

เพราะขณะนั้น ไม่เบียดเบียนทั้งตนเอง และ บุคคลใด ๆ เลย เพราะกุศลธรรม มีแต่คุณ ไม่มีโทษแก่ผู้ใดเลย...

พระศาสดา จึงทรงสรรเสริญการเจริญกุศลทุกประการ จึงกล่าวได้ว่า...เป็นประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่น

แนวทางที่เห็นแก่ตัว มุ่งเพื่อประโยชน์ส่วนตน หรือความสุขเฉพาะตน แต่จะเห็นทุกอย่างตามความเป็นจริงของมันเป็นอนัตตา ก็จะเกิดการละการคลาย การยึด การติด การเบียดเบียนต่อกันและกัน เกิดเป็นการให้ การสละ การเกื้อกูล การเมตตา กรุณาต่อกัน

เลขที่.....

ประโยคธรรมศึกษาชั้น[]ตรี [✓]โท []เอก ช่วงชั้น []ประถม [✓]มัธยม []อุดม
วิชา...เรียงความแก้กระทู้ธรรม.....

สอบในสนามหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อดีต อดีตอุณห อดีตสายมัท อหุ

อิติ วิสสุภกมมุนเต อตถา อจเจนติ มาณเว.

ประโยชน์ทั้งหลายย่อมล่องเลยคนผู้ทอดทิ้งการงาน

ด้วยอ้างว่าหนาวนัก ร้อนนัก เย็นเสียแล้ว.

(ย่อหน้า ๑ นิ้ว)

บัดนี้ จักได้อธิบายขยายความแห่งพุทธศาสนสุภาษิตที่ยกขึ้นเป็นบทเบื้องต้นนั้นเพื่อเป็น

แนวทางแห่งการศึกษาและแนวทางแห่งการปฏิบัติ โดยสมควรแก่อัตภาพและธรรมเป็นลำดับไป

(ย่อหน้า ๑ นิ้ว)

ดำเนินความว่า คำว่า ประโยชน์ คือสิ่งที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประพฤติ หรือผู้ประกอบ

กิจการต่างๆ คำว่าประโยชน์ โดยย่อมี ๓ อย่าง คือ ประโยชน์ตนเอง ประโยชน์คนอื่นหรือประโยชน์ส่วนรวม

และประโยชน์สูงสุด คือ มรรค ผล นิพพาน ประโยชน์ตนเองก็มี ๒ อย่างคือประโยชน์ในปัจจุบันและประโยชน์

ในสัมปรายภพ คือประโยชน์ในภพหน้า ผู้ที่จะได้รับประโยชน์ทั้ง ๒ อย่างนั้น ต้องเป็นคนขยันทำงาน ไม่เกียจ

คร้าน ไม่มีข้ออ้างใดๆ ทั้งสิ้น มุ่งมั่นทำงานของตนจนสำเร็จ ไม่ว่าจะฝนจะตกแดดจะออก ไม่อ้างว่า หนาวนัก ร้อน

นัก แล้วไม่ทำงาน ผู้มีปัญหาต้องหาอุบายวิธีทำงานจนสำเร็จให้ได้ ไม่ว่าจะดินฟ้าอากาศจะเป็นอย่างไร ถ้าฝนตก ก็

ต้องมาทำงานในร่มในที่มุงบัง ถ้าแดดออกก็ต้องหาร่มหรือหาสิ่งมุงบังมาบังไว้เพื่อป้องกันแสงแดดแผดเผา ผู้ที่

ไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ย่อมได้รับประโยชน์ตามสมควรแก่ความเพียรของตน การทำงานด้วย

สมดังสุภาชิตทีมาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

สุขกามานิ ภูตานิ โย ทณฺฑเทน วิหีสติ

อตตโน สุขเมสาโน เปจจ โส น ลภเต สุขิ.

สัตว์ทั้งหลายย่อมต้องการความสุข ผู้ใดแสวงหาสุขเพื่อตน

เบียดเบียนเขาด้วยอาชญา ผู้นั้นละไปแล้ว ย่อมไม่ได้สุข.

(ย่อหน้า ๑ นี้)

อธิบายความว่า คำว่า เบียดเบียนคนอื่นด้วยอาชญา หมายถึง การใช้อำนาจบังคับข่มเหง ด้วย

ความไม่เป็นธรรม ไม่เคารพสิทธิอันชอบธรรมของคนอื่น หรือไม่ใช้อำนาจแต่ใช้ความได้เปรียบทางด้าน

ประสบการณ์ เบียดเบียนคนอื่น เช่น ใช้เล่ห์เหลี่ยมทางกฎหมายทำคนผิดให้เป็นถูกทำคนถูกให้เป็นผิด เป็นต้น ผู้

ที่ประพฤติอย่างนี้จะไม่ได้รับความสุขเมื่อละจากโลกนี้ไปแล้ว เพราะกฎของปรโลกไม่มีการผ่อนผันได้ ใครทำ

กรรมใดไว้ ย่อมได้รับผลตามนั้น ไม่มีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่เหมือนในมนุษยโลก ทำดีย่อมได้ดีตอบ ทำชั่ว

ย่อมได้ชั่วตอบ เพราะฉะนั้น ผู้หวังความสุขเพื่อตน พึงเว้นกรรมไม่ดีเสีย หมั่นสร้างแต่กรรมดี มีประโยชน์ เพื่อ

จะได้รับสิ่งดีมีประโยชน์แก่ตน ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า จะเป็นสุข หมายเอาสภาพที่นำความสบายมาให้ทั้ง

กายและทางจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่สัตว์โลกทุกตัวตนปรารถนายิ่งนัก ต้องการสร้างความสุขให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ต่าง

คนต่างก็ดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุข เพื่อให้ตนได้รับความสุขกายสุขใจ แม้ว่าบางครั้งก็แสวงหาความสุขโดย

ไม่เลือกทาง แต่ในทางพระพุทธศาสนา แสดงหลักของการแสวงหาความสุขไว้ ๔ ประการ คือ ๑.สุขเกิดจากการ

มีทรัพย์ ๒.สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์บริโภค ๓.สุขเกิดจากการไม่ต้องมีหนี้ ๔.สุขเกิดจากการประกอบกร

งานที่ปราศจากโทษ ผู้ปรารถนาความสุขเพื่อตนต้องประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมะดังกล่าวนี้

สมดังสุภาชิตที่มาใน สุดตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถรคาถา ว่า

อตตานญเจ ตถา กยิรา ยถญญมนุสาสติ

สุทนต์ วัต ทเมถ อตตา หิ กิร ทุทโทโม.

ถ้าสอนผู้อื่นฉันใด ฟังทำตนฉันนั้น

ผู้ฝึกตนดีแล้ว ควรฝึกผู้อื่น ได้ยินว่าตนแลฝึกยาก.

(ย่อหน้า ๑ นี้)

อธิบายความว่า ในทางพุทธศาสนาสอนไว้ว่า บุคคลผู้ที่สอนหรือแนะนำคนอื่นอย่างไรกล่าวคือสอน

ให้ผู้อื่นกระทำอย่างไรแล้ว ก็ควรประพฤติปฏิบัติให้เหมือนกับที่ได้พูดสอนไว้ เมื่อบุคคลกระทำได้อย่างนั้นแล้ว

ย่อมเป็นแบบอย่าง คือ พูดให้ฟังและทำให้ดู เพราะบุคคลผู้กระทำอย่างนั้น ต้องฝึกหัดตนเองก่อน เมื่อสามารถ

ฝึกตนเองให้อยู่ในระเบียบของศีลธรรมระเบียบกฎหมายบ้านเมืองได้ดีแล้ว และมีความเป็นอยู่ประกอบด้วย

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้นั้นก็ได้ชื่อว่า ควรฝึกผู้อื่น เพราะเหตุว่า ตนเองแลยอมฝึกหัดได้ยากอย่างยิ่ง

เพราะโดยส่วนมากบุคคลมักจะปล่อยให้ตนเองตกไปตามอำนาจของกิเลส ตัณหา ความทะยานอยาก ไม่บังคับ

ตนเองให้อยู่ในแนวทางแห่งความถูกต้อง จะไปฝึกคนอื่นได้อย่างไร เพราะฉะนั้น บุคคลผู้ฝึกตนเองให้ตั้งอยู่ใน

กฎระเบียบและคุณธรรมอันสมควรก่อนแล้ว สามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้ จึงแนะนำสั่งสอนผู้อื่น ผู้นั้นย่อม

ได้รับความสรรเสริญ เชิดชู และเป็นเหตุนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่และการงานของเราทั้งหลายหลัก

ง่าย ๆ ที่จะทำให้สอนผู้อื่นแล้วได้ผลก็คือ จะบอกจะสอนอะไรเขา เราเองต้องทำให้ได้เช่นนั้นก่อน

(ย่อหน้า ๑ นี้)	สรุปความว่า ประโยชน์ คือสิ่งที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประพฤติ หรือผู้ประกอบการทำงาน
	กิจการต่างๆ คำว่าประโยชน์ โดยย่อมี ๓ อย่าง คือ ประโยชน์ตนเอง ประโยชน์คนอื่นหรือประโยชน์ส่วนรวม
	ด้วยการไม่เบียดเบียนคนอื่นด้วยอาชญา หมายถึง การใช้อำนาจบังคับข่มเหง ด้วยความไม่เป็นธรรม ไม่เคารพ
	สิทธิอันชอบธรรมของคนอื่น หรือไม่ใช้อำนาจแต่ใช้ความได้เปรียบทางด้านพุทธศาสนาที่สอนไว้ว่า บุคคลผู้ที่
	สอนหรือแนะนำคนอื่นอย่างไรกล่าวคือสอนให้ผู้อื่นกระทำอย่างไรแล้ว ก็ควรประพฤติปฏิบัติให้เหมือนกับที่ได้
	พูดสอนไว้ เมื่อบุคคลกระทำได้อย่างนั้นแล้วย่อมเป็นแบบอย่างของผู้มีความอดทนที่จะนำประโยชน์อย่างยิ่ง
	สมดังกระทู้พุทธภาษิตที่ยกไว้เป็นนิเขปบทอุเทศ ณ เบื้องต้นนั้น ว่า
	อตตโนปิ ปเรสญจ อตถาวโห ว ขนฺติโก
	สคฺคโมกฺขคฺมํ มคฺคํ อารุหฺโห โหติ ขนฺติโก.
	ผู้มีขันติ ชื่อว่านำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนทั้งแก่ผู้อื่น
	ผู้ที่มีขันติชื่อว่า เป็นผู้ขึ้นสู่ทางไปสวรรค์และนิพพาน.
	ตั้งพรรณนามาด้วยประการฉะนี้